

Årsrapport 2024

Smittskyddsenheten

Innehåll

Inledning.....	2
Omfattning.....	2
Mål och aktiviteter 2024	2
Effektivisering av paragrafärenden	2
Uppföljning av inkomna paragrafärenden 2024.....	2
Eliminera Hepatit C	4
Samverkan.....	4
Samverkan med regionala aktörer i egen och privat regi	4
Samverkan med länets kommuner	5
Samverkan med andra myndigheter och aktörer.....	5
Information till allmänheten.....	5
Information till vårdpersonal.....	6
Smittskyddsprover som fria nyttigheter	6
Epidemi- och pandemiplan.....	6
Vid tuberkulos ska PCR utföras på mikrobiologen	7
Utvärdering och sammanfattning över vaccinationstäckning för offentligt finansierade vaccinationer i Region Uppsala 2024.....	7
Regional vaccinsamordning	7
Ändamålsenlig vaccinationskedja från upphandling till utförare	7
Befolkningen ska ha grundvaccination.....	8
Kostnadsfri TBE-vaccination 1–18 år.....	8
Personal- och studentvaccinationer	8
Samarbete med Vaccinationsenheten	9
Arbetsmiljö.....	9
Tydliga arbetsprocesser.....	9
Utbildningar.....	9
Sammansättning Smittskyddsenheten Region Uppsala 2024.....	11

Inledning

Det är smittskyddsläkaren som myndighetsperson som enligt lag ansvarar för länets smittskyddsarbete. Smittskyddsenhetens uppgift är att förebygga och minska spridningen av smittsamma sjukdomar till och från människor. Arbetet består bland annat av övervakning av anmälningspliktiga sjukdomar, smittspårning, utbildning och information till både offentliga och privata aktörer och andra myndigheter samt direkt till allmänheten i Uppsala län. Verksamheten regleras enligt smittskyddslagen.

Utöver det lagstadgade uppdraget har smittskyddsenheten det regionövergripande ansvaret för:

- STI-samordning.
- Strama.

Omfattning

Årsrapporten omfattar övergripande aktiviteter på Smittskyddsenheten inkluderat arbetsmiljöarbetet.

Specifika rapporter finns inom följande områden:

- [Anmälda fall enligt smittskyddslagen och smittskyddsförordningen Region Uppsala 2015–2024 \(regionuppsala.se\).](https://regionuppsala.se/Anm%C3%A4lda-fall-enligt-smittskyddslagen-och-smittskyddsf%C3%B6rordningen-Region-Uppsala-2015-2024)
- [Utvärdering och sammanfattning över vaccinationstäckning för offentligt finansierade vaccinationer 2024 \(regionuppsala.se\).](https://regionuppsala.se/Utv%C3%A4rdering-och-sammanfattning-%C3%96ver-vaccinationst%C3%A4ckning-f%C3%B6r-offentligt-finansierade-vaccinationer-2024)
- [TBE-vaccination barn och ungdomar – Uppföljning 2024 \(regionuppsala.se\).](https://regionuppsala.se/TBE-vaccination-barn-och-ungdomar-%E2%80%93-Uppf%C3%B6ljning-2024)
- [Årsrapport 2024 – Strama Region Uppsala \(regionuppsala.se\).](https://regionuppsala.se/%C3%9Ar%C3%A4pport-2024-%E2%80%93-Strama-Region-Uppsala)
- [Verksamhetsberättelse 2024 - Kunskapsnätverket hiv/ STI Mellansverige.](https://regionuppsala.se/Verksamhetsber%C3%A4ttelse-2024-Kunskapsn%C3%A4tverket-hiv-STI-Mellansverige)

Mål och aktiviteter 2024

Effektivisering av paragrafärenden

Under 2024 har hanteringen av paragrafärenden setts över vilket har resulterat i förkortad handläggningstid och en ökad andel fullföljda paragrafärenden. Enhetens kostnader kopplat till paragrafärenden har minskat då anmaningar i första hand skickas ut elektroniskt via 1177 i stället för att som tidigare skickas ut via brev. Under året har enheten erbjudit utbildningar för vårdpersonal i smittspårning och paragrafärenden.

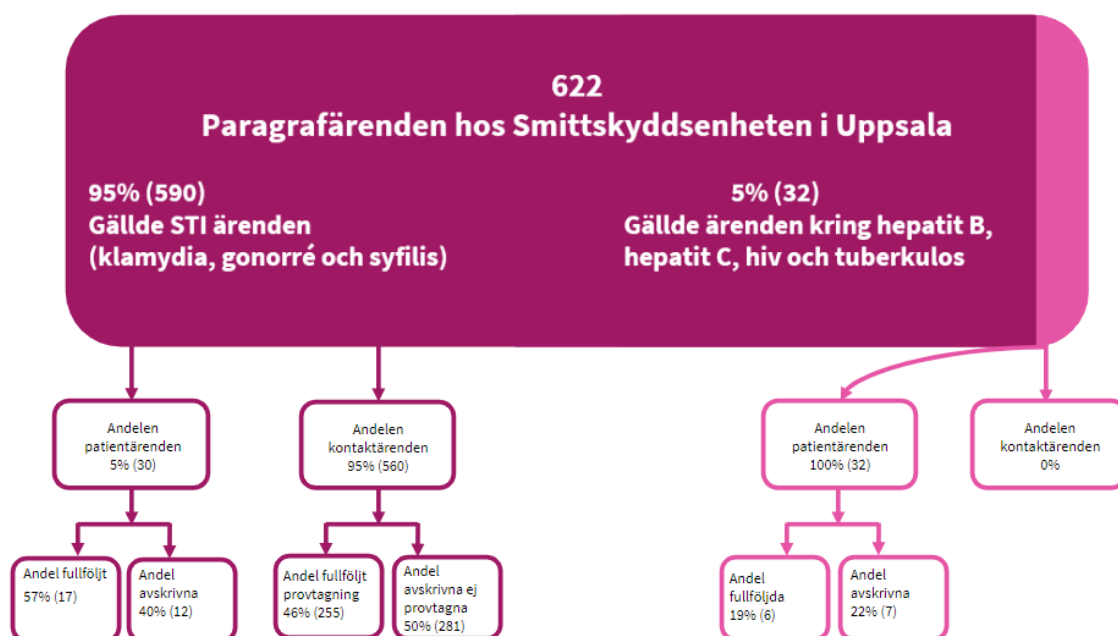
Uppföljning av inkomna paragrafärenden 2024

Smittskyddsenheten i Region Uppsala tog emot 622 paragrafanmälningar under 2024. 95% (590) är ärenden gällande sexuellt överförbara infektioner (STI).

Ett paragrafärende skickas till smittskyddsläkaren från vården om en patient inte följer sina förhållningsregler, inte följer erbjuden medicinsk behandling eller deltar i smittspårning. Även kontakter som uppkommer i en smittspårning kan anmälas som ett paragrafärende om kontakten inte går att identifiera, inte lämnar prover eller tillåter att undersöka sig vid misstanke om en smittsam sjukdom. Vid en paragrafanmälan övertar Smittskyddsläkaren smittspårningsärendet från den behandlande kliniken.

Nedan redovisas en sammanställning av paragrafärenden som inkom 2024. De ärenden som inte avslutats under 2024 fortsätter att handläggas under 2025 varför inte procenten går ihop.

Gällande kontaktärenden för STI så gick 78% (218) av de avskrivna ärendena inte att identifiera. Av de kontakter som fullföljt provtagning var 35% (90) provtagna redan när ärendet togs över av smittskyddsläkaren.

Figur 1. Fördelning av inkomna paragrafärenden.

Under året skickades 472 anmaningar, enkäter och meddelanden via 1177 till invånare från smittskyddsenheten. Av dessa så lästes 375 (79%). Det är en minskning av lästa anmaningar jämfört med 2023 då 669 av 779 (86%) anmaningar, enkäter och meddelanden lästes.

År	Skickade anmaningar, enkäter och meddelanden	Lästa av invånare	Andel lästa (procent)
2023	779	669	86%
2024	472	375	79%

Figur 2. Antalet skickade och lästa anmaningar, enkäter och meddelanden uppdelat på år.

Eliminera Hepatit C

Världshälsoorganisationen (WHO) har som mål att eliminera hepatit C fram till 2030. I Sverige har [Nationell elimineringsplan - Plan för eliminering av hepatit C \(skr.se\)](#) utarbetats i enlighet med WHO:s mål. Antalet rapporterade fall per år av hepatit C har minskat de senaste åren men fortsatt arbete krävs för att nå WHO:s elimineringsmål. I Folkhälsomyndighetens [Rapport om hepatiteliminering i Sverige](#) som publicerades i juli 2024 lyfts bland annat vikten av att:

- Fortsätta leta efter odiagnostiserade fall. Många av de fall av Hepatit C som är odiagnostiserade är svåra att nå och kan behöva mycket stöd under behandlingen.
- Sedan behandlingen mot Hepatit C blivit effektiv och även personer med skadligt bruk eller beroende av droger erbjuds behandling har antalet fall minskat. Hepatit C är till största delen en inhemsk smitta orsakad av injektion med osterila verktyg.

Smittskyddsenheten samarbetar med flera enheter för att identifiera odiagnostiserade fall och behandla upptäckta fall. Bland annat är infektionskliniken, LARO-mottagningen och husläkarmottagningen för hemlösa i Uppsala och sprututbytet viktiga aktörer för att identifiera, behandla och ge individer stöd under behandling. Under året har smittskyddsläkaren bland annat besökt anstalten Åby för dialog kring provtagning och behandling av intagna personer. En informationskampanj för väntrums-TV var planerad att lanseras under hösten men har fått skjutas upp till 2025.

Samverkan

Samverkan med regionala aktörer i egen och privat regi

För ett välfungerande smittskyddsarbete krävs nära samverkan med andra enheter, stödfunktioner och vårdpersonal. För att öka kunskapen och bidra till gott samverkansklimat har smittskyddsenheten besökt flera av regionens verksamheter. Under verksamhetsbesöken berörs bland annat smittskyddets uppdrag och gemensamma händelser och lärdomar från dessa. Extra insatser har även gjorts för att nå svårnådda grupper i samarbete med bland annat husläkarmottagningen för hemlösa i Uppsala och sprututbytet, Cosmos, kulturdoulor, mödrahälsovården och barnhälsovården.

Ett exempel på riktade insatser har framtagits utifrån att täckningsgraden av TBE-vaccination är ojämnt i regionen. Informationsmaterial gällande TBE-vaccination och information om vacciner i allmänhet har producerats. Båda informationsmaterialen är utarbetade på flera språk samt på lätt svenska. Därutöver har besök gjorts hos utvalda BVC som av olika anledningar har lägre täckningsgrad på TBE-vaccination. Uppföljande besök är planerade under 2025.

Inom STI-området har samarbete skett med bland annat infektionskliniken, venereologmottagningen, sprututbytet och barnmorskorna i regionen centrala för att minska risken för smittspridning.

Samverkan med länets kommuner

Under hösten besökte biträdande smittskyddsläkare merparten av länets kommuner. Syftet var att få ökad förståelse över kommunernas organisation och ha en dialog kring bland annat vaccinationer på SÄBO, vaccininformation till personer med hemtjänst samt personalvaccinationer. Utöver det har smittskyddet deltagit på flertalet MAS-möten för att delge främst information angående vår- och höstvaccinationen på SÄBO. Kommunerna har bistått i att få ut information om vaccination mot covid-19 till personer med hemtjänst.

Under året har ett omtag gjorts gällande samarbete och dialog med elevhälsan och länets skolor rörande vaccinationer inom barnvaccinationsprogrammet, bland annat genom deltagande på nätverksträffar. Även täckningsgrad för vaccination mot HPV har diskuterats med elevhälsan. Det finns en variation i andelen vaccinerade inom Uppsala län vilket smittskyddet har en dialog om med elevhälsan. I övrigt har kommunerna bistått i att få ut information till samtliga förskolor och skolor inom länet gällande bland annat kostnadsfri TBE- vaccination som nu gäller från 1–18 år och informationskampanjen om allmän vaccininformation för barn som smittskyddsenheten har utformat i samarbete med kommunikation och 1177.

Under 2024 har vi fortsatt att ha ett gott samarbete med de kommunala Miljö- och hälsoskyddsnämnderna där vi gemensamt har utrett flera utbrott kopplade till livsmedel och objektburen smitta, exempelvis vatten.

Samverkan med andra myndigheter och aktörer

För smittskyddsenheten är en nära dialog och samarbete med Folkhälsomyndigheten av största vikt, bland annat samverkan vid akuta utbrott av smitta till veckovis utbyte av information. Under året har enheten även haft en god samverkan med externa parter och myndigheter, till exempel länsstyrelsen, SVA och Uppsalas två universitet.

Information till allmänheten

Under 2024 har ett årshjul tillsammans med kommunikation- och informationsavdelningen utarbetats. Syftet med årshjulet är att få en överblick på de informationskampanjer som smittskyddet vill nå ut med till länets invånare, att kampanjerna kommer under rätt tid på året samt att tydliggöra arbetsuppgifter mellan smittskyddsenheten och kommunikation- och informationsavdelningen.

Bland annat har informationskampanjer om allmän vaccininformation för barn som riktar sig till elever och vårdnadshavare samt en smittguide som riktar sig till vårdnadshavare bearbetats fram i samarbete med kommunikation- och informationsavdelningen och 1177. Under 2024 var en digital informationskampanj gällande vaccination mot pneumokocker för medicinska riskgrupper samt en för provtagning av Hepatit C planerad, men kommer utföras under 2025.

Information till vårdpersonal

Verksamhetschef och lokalt smittskydds- och antibiotikaansvariga (LSA) är exempel på viktiga funktioner som smittskyddsenheten använder för att nå ut med information till vårdpersonal. Utöver utskick som görs akut använder smittskyddet sin hemsida för att nå ut med information och nyheter.

Smittskyddsenhetens hemsida [Smittskydd i Uppsala län - Region Uppsala](#) har under året anpassats och är nu tydligare riktad för vårdpersonal. Allmänheten hänvisas vidare till 1177. Bland annat har ombearbetning och tillägg inom följande områden genomförts:

- Anmälningsrutiner och smittspårning.
- Frisk i förskolan.
- Informationsmaterial.
- Smittsamma sjukdomar A-Ö.
- Vaccinationer.
- Kalendarium.

4 gånger per år publiceras även smittskyddsenhetens egna informationsblad, Smittupp, digitalt på hemsidan och sprids till funktioner inom och utanför regionen.

Smittskyddsprover som fria nyttigheter

Sedan 2016 debiteras diagnostiska prover för vissa sjukdomar på ett centralt smittprovskonto på smittskyddsenheten [Smittskyddsprover betalas centralt av Landstinget \(regionuppsala.se\)](#). Både offentligt finansierad vård och vårdgivare som har avtal med Region Uppsala omfattas. Införandet av vissa smittskyddsprover som fria nyttigheter syftade till att ge:

- Förbättrat skydd och effektivare beredskap mot allmänfarliga sjukdomar.
- Ökad regional likformighet i smittskyddet i enlighet med smittskyddslagens krav.
- Bättre möjligheter till uppföljning och utdata för den verksamhet som har det yttersta ansvaret för smittskyddsarbetet i länet.

En utredning vars syfte var att följa upp det tidigare beslutet och huruvida det fått avsedd effekt utfördes under 2020. Ett nytt förslag med riktlinjer för fria nyttigheter inom Uppsala län togs även fram. På grund av pandemin har arbetet med utredningens förslag avstannats, men under 2024 har arbetet startats upp igen. Smittskyddsenheten och mikrobiologen samarbetar för att ta fram en lista på vilka diagnostiska prover som bör bekostas centralt. Planen är att det ska vara klart under våren 2025.

Epidemi- och pandemiplan

Sedan pandemin har flertalet nationella utredningar påbörjats som bland annat rör smittskyddsläkaren och smittskyddsenheternas förutsättningar, pandemiberedskap och

uppföljning av pandemiarbetet. Ett exempel är regeringsuppdraget gällande utredning för stärkt framtida smittskydd som bland annat ser över stärkt författningsberedskap, strategi för pandemier och översyn av klassificeringen av sjukdomar i smittskyddslagen. Det osäkra säkerhetsläget internationellt och Sveriges inträde i Nato bidrar även det till snabba förflyttningar inom området och nya direktiv nationellt.

Region Uppsala behöver snabbt kunna ställa om och ha aktuella planer inom området beredskap och pandemihantering. För att kunna optimera och vara i framkant behöver smittskyddsläkaren och organisationen rätt förutsättningar. Ett led i detta är att förenkla revidering av epidemi- och pandemiplanen, vilket förbättras av att dokumentet hamnar på regiondirektörsnivå. Under 2024 har arbetet med en uppdaterad epidemi- och pandemiplan genomförts och den nya versionen planeras godkännas under februari 2025.

Vid tuberkulos ska PCR utföras på mikrobiologen

Region Uppsala är en av få regioner som inte analyserar med hjälp av PCR vid misstanke om tuberkulos. Klinisk mikrobiologi planerar att påbörja analysen 2025.

Utvärdering och sammanfattning över vaccinationstäckning för offentligt finansierade vaccinationer i Region Uppsala 2024

Finns i särskild rapport: [Utvärdering och sammanfattning över vaccinationstäckning för offentligt finansierade vaccinationer 2024 \(regionuppsala.se\)](https://regionuppsala.se/utvardering-och-sammanfattning-over-vaccinationstackning-for-offentligt-finansierade-vaccinationer-2024).

Regional vaccinsamordning

I enighet med smittskyddslagen har smittskyddsläkaren och smittskyddsenheten ett uppdrag att tillse att regionen erbjuder vaccinationer mot smittsamma sjukdomar. Efter pandemin gjordes en omorganisering av den regionala vaccinsamordnaren, från att ha varit placerad hos hälso- och sjukvårdsdirektören till att placeras på smittskyddsenheten. Det gör att smittskyddsenheten har ett tilläggsuppdrag kopplat till biträdande smittskyddsläkares roll som regionens vaccinsamordnare.

Ändamålsenlig vaccinationskedja från upphandling till utförare

Vacciner bidrar till en friskare befolkning vilket även minskar belastningen på sjukvården. Arbetet med ändamålsenlig vaccinationskedja är även starkt kopplat till beredskap. För att uppnå resurseffektivitet inom området krävs att flera enheter inom organisationen tar sitt ansvar.

Under 2024 har ansvarsfördelningen mellan involverade enheter setts över. Arbetet är inte i mål men ansvarsfördelning har påbörjats och fortgår under 2025, bland annat har följande områden identifierats:

- Ny regionövergripande funktion placerad på läkemedelsförsörjningen för stärkt redundans och beredskap inom vaccinområdet.
- Controllerfunktion på inköp och upphandling med ansvar för avtal.

Ordination och administrering av vaccin

Regionen har sedan tidigare en ordinationsrobot som kortar ordinationstiden av vaccinationer i Cosmic läkemedelsmodul samt fungerar som en kvalitetssäkring då ordinationsroboten utför dokumentationen av givna vaccindoser. Inför hösten uppdaterades ordinationsroboten så att covid-19, influensa, pneumokocker och TBE finns i samma ordinationsrobot och således kan registreras samtidigt. Vårdpersonalen har gett positiv feedback på förändringen. Ett problem som regionen fortfarande inte har en lösning på är ordination av vaccinationer utförda på särskilda boenden (SÄBO). Vårdcentralens läkare ansvarar för ordination och sjuksköterskan i kommunen för administrering. I dagsläget sker ordination på papper som vårdcentralens läkare, efter att kommunens sjuksköterska har givit vaccinet, ska mata in i ordinationsroboten. Inmatning i Cosmic sker i låg utsträckning och sent vilket är en patientsäkerhetsrisk. Detta innebär även att statistik och vaccinationstäckning blir bristande. Lösningar för att komma till rätta med problemet både på kort och lång sikt har diskuterats. Primärvårdens ansvar att dokumentera utförda vaccinationer har tydliggjorts. På sikt kan möjligen digitala öppningar komma till för att dokumentation ska kunna göras av kommunanställd sjuksköterska om kommunerna börjar använda Cosmic journalsystem.

Befolkningen ska ha grundvaccination

Utgångspunkten i smittskyddslagen är att regioner är skyldiga att erbjuda personer vaccinationer mot smittsamma sjukdomar enligt nationella vaccinationsprogram i syfte att förhindra spridning av dessa sjukdomar i befolkningen. Programmen utgörs av allmänna vaccinationsprogram samt av särskilda vaccinationsprogram för personer som ingår i riskgrupper eller andra målgrupper. Det finns idag ett allmänt vaccinationsprogram – det allmänna vaccinationsprogrammet för barn.

Folkhälsomyndigheten rekommenderar att alla bör ha ett skydd mot difteri, stelkramp, polio, mässling, påssjuka och röda hund, se [Vaccinationer till vuxna – Folkhälsomyndigheten](#). Under 2024 har ett förslag till politiken bearbetats fram gällande att införa avgiftsfria vaccinationer för alla oavsett ålder som vid medicinsk bedömning anses ha otillräckligt grundskydd mot mässling, röda hund, difteri, stelkramp, polio och kikhosta. Frågan har bifallits av vårdstyrelsen och kommer beredas av regionstyrelsen och regionfullmäktige under våren 2025.

Kostnadsfri TBE-vaccination 1–18 år

Tidigare gällde kostnadsfri TBE-vaccination från 3 år. Under 2024 har ärendet beretts till politiken varvid åldersgränsen numer är sänkt till 1 års ålder.

Personal- och studentvaccinationer

Under 2024 har rutinerna för personal- och studentvaccinationer omarbetats. En ny hälsodeklaration för nyanställd personal samt studenter är lanserad och håller på att

implementeras succesivt i regionen. Syftet är bland annat att minska risken för utbrott av smittsamma sjukdomar.

Samarbete med Vaccinationsenheten

Vaccinationsenheten är en central utförare i arbetet med säsongsvaccinationerna. Under 2024 har enheterna haft ett nära samarbete för att tillsammans optimera arbetet med vaccinationer.

Arbetsmiljö

Under 2024 har enheten fokuserat på att tydliggöra mål och uppföljning. I arbetet har bland annat strukturen på APT reviderats för att bättre möta de behov som finns på enheten gällande uppföljning och återkoppling. Sedan 2023 har enheten ett informations- och utbildningsmöte varannan vecka med syftet att kunna utbyta information och kunskap inom gruppen. Stående punkter på dessa möten är Smittskyddsläkaren informerar samt Aktuella utredningar/ utbrott. Samtliga medarbetare ansvarar för att lägga in programpunkter kopplat till statusrapportering från bland annat möten, konferenser och ämnesområden. I jämförelse med 2023 års medarbetarundersökning ansåg medarbetarna 2024 i högre utsträckning att de är insatta i arbetsplatsens mål (4,5 jmf 3,8) samt att arbetsplatsens mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt (4,5 jmf 3,6).

Tydliga arbetsprocesser

Under 2024 har ett arbete pågått med att tydliggöra arbetsprocesser internt på enheten. Fokusområden har varit:

- Bereda frågor till politiken.
- Strukturera hantering av styrande dokument som smittskyddet äger.
- Rutindokument gällande smittskyddssjuksköterskornas arbetsprocess.
- Rensa G-disken och flytta aktuella dokument till Sharepoint.
- Avbrottsrutiner.
- Riktlinjer till förskolor.

Dessa fokusområden är omfattande och kräver en fortsatt förvaltning framöver. Under 2024 har nya riktlinjer till förskolor och smittskyddssjuksköterskornas arbetsprocess upprättats och implementerats. Övriga punkter kräver fortsatt arbete under 2025.

Utbildningar

Externa utbildningar och konferenser

Smittskyddsläkaren, i egenskap som myndighetsperson, ska tillsammans med smittskyddsenheten tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar. Enligt smittskyddslagen ska den som är verksam inom smittskyddet ha kompetens och erfarenhet som är lämplig för uppgiften. För att tillse detta och säkerställa en god kvalitet på regionens smittskyddsarbete har enhetens personal deltagit på:

- Antibiotikaforum, Stockholm.
- ESCAIDE, digitalt Stockholm.
- Infektionsveckan och mikrobiologiskt vårmöte, Linköping.
- Länsträff kommunal livsmedelskontroll, Uppsala.
- Nordic Vaccine Meeting, digitalt Köpenhamn.
- TBE-dagen, Solna.
- Smittskyddsläkardagarna, Stockholm.
- Smittskyddssjuksköterskedagarna, Stockholm.
- Smittskyddsadministratörsdagarna, Jönköping.
- Smittskyddskonferensen, Malmö.
- Stramadagen, Stockholm.
- Säsongsvirusdagen, Solna.
- Tuberkulosdagen, Stockholm.

Utbildningar anordnade av enheten

Under året har enheten fortsatt strukturera och utvärdera ST-placeringar. Syftet med arbetet är att uppfylla lärandemålen samt att på ett ändamålsenligt sätt ge ST-läkaren insyn i arbetet som bedrivs på smittskyddsenheten. Under året har ST-läkare från infektion, mikrobiologen och folkhälsomyndigheten varit på enheten, oftast under två veckor. Utvärdering har visat att ST-läkarna uppskattat placeringen och upplägget.

För att säkerställa kompetensen gällande smittskyddslagen och dess tillämpning tillhandahåller smittskyddet flertalet utbildningar för vårdpersonal under utbildning samt spetsutbildningar för specifika funktioner.

Exempel på utbildningar som smittskyddsenheten har tillhandahållit under 2024:

- Läkarprogrammet, Uppsala universitet.
- Sjuksköterskeprogrammet, Uppsala universitet.
- Distriktsjuksköterskeprogrammet, Uppsala universitet.
- Kliniskt utvecklingsår för sjuksköterskor, Region Uppsala.
- Grundläggande smittspårningsutbildning STI.
- Smittskyddsenhetens informationsdag "Viktoriadagen".
- STI-dagen.
- Workshop fördjupad smittspårning.
- Workshop paragrafärenden.

Ett arbete med att resursplanera kring utbildningsinsatserna pågår.

Sammansättning Smittskyddsenheten Region Uppsala 2024

- Anna Gillman
- Anna Vestermark
- Anna-Karin Lidström
- Cecilia Eich
- Dan Hammarström
- Gunilla Stridh Ekman
- Jenny Kostov Kanebjörk
- Johan Hedlund
- Johan Landström
- Johan Nöjd
- Magdalena Junghage
- Marie Björlin
- Ylwa Blomkvist